

Hoofdstuk 12

De HERE denkt aan Zijn verbond (11:19-12:2)

“En de tempel van God in de hemel werd geopend en de ark van Zijn verbond werd gezien in Zijn tempel, en er kwamen bliksemstralen, stemmen, donderslagen, aardbeving en grote hagel. En er werd een groot teken gezien in de hemel: een vrouw, bekleed met de zon en de maan onder haar voeten en op haar hoofd een kroon van twaalf sterren. En zij was zwanger en schreeuwde in haar weeën en in haar pijn om te baren” (11:19-12:2)

Openbaring 11:19 is een overgangsvers dat de hoofdstukken 11 en 12 verbindt. Johannes zag, hoe “de tempel van God in de hemel werd geopend en de ark van Zijn verbond in die tempel werd gezien”. Op aarde is er sinds de Babylonische ballingschap geen ark meer geweest en ook na het herstel van Israël zal er in Jeruzalem geen ark zijn (Jer. 3:16), maar in de hemelse tempel is er blijkbaar wél een ark. Het opengaan van de hemelse tempel en het zichtbaar worden van de ark beelden uit, dat de HERE het verbond gedenkt dat Hij met Abraham, Izak, Jakob en Israël heeft gesloten (Psa.105:3-11). Dat God aan Zijn verbond denkt is troostrijk, want Hij zal Zijn dienaren en allen die ontzag voor Hem hebben rijk gaan belonen (11:18a). Maar het feit dat de HERE aan Zijn verbond denkt is ook angstaanjagend. Want Hij zal verbondsbreuk gaan straffen en korte metten maken met afgoderij, allereerst in Israël en uiteindelijk in de hele wereld (11:18b). De “bliksemstralen, stemmen, donderslagen, aardbeving en grote hagel” die met de opening van de tempel en het zichtbaar worden van de ark gepaard gaan, wekken de indruk dat de Almachtige in Zijn toorn krachtig zal gaan optreden. Er zullen zware gerichten worden voltrokken over mensen die afgoden vereren, vooral over de aanhangers van het in Openbaring 11:7 genoemde “beest”. Deze gerichten zullen de *aarde* treffen, want aardbeving en hagel zijn verschijnselen die zich op aarde voordoen, en bliksemstralen schieten vanuit de hemel op de aarde neer.

Toen de tempel geopend was werd er “een groot teken gezien in de hemel, een vrouw” (12:1). Omdat deze vrouw een *teken* wordt genoemd, zag Johannes niet een letterlijke vrouw, maar een symbool dat naar iets anders verwees. Het Griekse woord *semeion* betekent “aanwijzing”, “aanduiding” of “wegwijzer”. Het was een *groot* teken, blijkbaar het symbool van een hoofdrolspeler in de

geschiedenis. Uit de verwijzing naar de ark van het verbond (11:19) en uit de aanblik van de vrouw blijkt, wie zij uitbeeldt. In het OT wordt Israël dikwijls de vrouw van de HERE genoemd, het volk waarmee de Almachtige een huwelijksverbond heeft gesloten (o.a. in Jes.50, 54; Jer.3, Klaagl.1, Hosea).

De vrouw die Johannes zag was “bekleed met de zon”: ze straalde even helder als het daglicht. Over zijn volksgenoten, de Israëlieten, merkte de apostel Paulus eens op: “Van hen is de heerlijkheid” (Rom. 9:4). De heerlijkheid van de HERE was tijdens de woestijnreis bij Israël, en dat volk is ertoe bestemd om Gods heerlijkheid uit te stralen.

De vrouw had “de maan onder haar voeten”. Wat onder iemands voeten ligt is overwonnen en onderworpen (Rom. 16:20, 1 Kor. 15:25,27; Efe. 1:22, Heb. 1:13, 2:8, 10:13). Aan de heerschappij van de nacht zal dankzij deze vrouw (en haar kind) een einde komen. Het rijk van God zal via haar eens aanbreken. Het licht van de dag zal helder gaan schijnen, en alle surrogaten en zwakke afschaduwingen zullen daarbij verbleken.

Op haar hoofd droeg ze “een kroon van twaalf sterren”. De Griekse tekst gebruikt voor “kroon” het woord *stephanos*, d.w.z. een “erekrans”. Bij het symbool van de sterren kunnen we denken aan wat een engel eens tegen Daniël heeft gezegd: “En de verstandigen zullen stralen als de glans van het uitspansel, en die velen tot gerechtigheid hebben gebracht als de sterren, voor eeuwig en altoos” (Dan. 12:1). De twaalf sterren staan model voor de twaalf apostelen, die het evangelie van het koninkrijk aan Israël hebben gepredikt (Matth. 10). Door hun verkondiging en door de schriftelijke vastlegging daarvan in het Nieuwe Testament hebben zij “velen tot gerechtigheid gebracht”.

De zon, maan en sterren die Johannes zag doen óók denken aan een droom van Jozef die door Mozes is beschreven. In die droom stonden zon, maan en sterren model voor zijn vader Jakob, zijn moeder Rachel en zijn elf broers (Gen. 37:9-11). In Jozefs droom waren er echter slechts elf sterren te zien, al mogen we aannemen dat Jozef zelf de twaalfde was. Uit de overeenkomst tussen Openb.12 en Gen.37 blijkt opnieuw, dat de vrouw die Johannes zag een symbool was van het volk Israël.

De vrouw in Johannes’ visioen was zwanger en stond op het punt om te bevallen. Ze had krachtige weeën die haar veel pijn deden. Ze schreeuwde het

uit. In de Joodse traditie wordt gesproken over de “barensweeën van de Messias” die aan het messiaanse rijk vooraf zullen gaan, een tijd van grote benauwdheid voor Israël. Ook de Here Jezus sprak in dit verband over “weeën” (Matth. 24:9, Mar. 13:9) en over een “grote verdrukking” die het volk Israël zou treffen (Matth. 24:21, Mar. 13:19). Deze unieke periode is door de profeten voorzien (Jer. 30:4-8, Dan. 12:1). Gedwongen deportatie en volkerenmoord worden door de profeten met weeën vergeleken (Jes. 26:17-18, Micha 4:9-10).

De vrouw uit Johannes’ visioen maakt de lotgevallen van het volk Israël in de “voleinding van de eeuw” zichtbaar, de korte periode die zal voorafgaan aan de verschijning van de Messias en de komst van het messiaanse rijk. In dat tijdperk zullen Israëlieten die de HERE trouw willen blijven het enorm moeilijk krijgen. De boze zal zich met volle kracht tegen hen keren en hen trachten uit te roeien, zoals Johannes in een volgend “teken” nog zal zien. Wat de boze Israël zal aandoen, is vanuit een menselijk of aards standpunt bezien grote verdrukking, massaslachting en genocide. Vanuit een Goddelijk of hemels standpunt bezien zijn het echter “barensweeën”, een korte periode van hevige aanvallen van pijn die zal leiden tot de geboorte van een kind. Dat kind zal gaan heersen in een rijk van vrede waarin de gestorven gelovigen zullen worden bekleed met onvergankelijkheid en de dood uiteindelijk volledig te niet zal worden gedaan.

De tegenstander (12:3-4)

“En er werd een ander teken gezien in de hemel; en zie, een grote, vuurrode draak met zeven koppen en tien horens en op zijn koppen zeven diademen. En zijn staart sleepte het derde deel van de sterren van de hemel mee en wierp ze op de aarde. En de draak stond vóór de vrouw die zou baren, om zodra zij haar kind zou baren, [het] te verslinden” (12:3-4)

In de hemel verscheen een “ander teken” (12:3). Johannes zag een grote, vuurrode “draak”, dat wil zeggen: een monster met meerdere koppen. Ook deze draak was niet letterlijk een dier, want hij wordt een “teken” genoemd. De draak was het symbool van een macht die een belangrijke rol speelt op het wereldtoneel – net zoals de vrouw een symbool was van het volk Israël. Het ondiert was “groot” en “vuurrood”. Uit zijn afmetingen bleek zijn enorme kracht en zijn kleur wees op bloeddorstigheid. Dit monster gaat over lijken (vgl. 6:4, Hebr. 2:14-15).

De draak die Johannes zag had “zeven koppen en tien horens”. Volgens velen zouden de zeven koppen wijzen op grote intelligentie en de tien horens op grote macht. De getallen zeven en tien staan immers model voor een volheid of een volkomenheid. Maar uit het vervolg van het boek Openbaring blijkt, dat de zeven koppen en tien horens van de draak een *letterlijke* betekenis hebben. In de periode die aan de komst van het messiaanse rijk voorafgaat zal de draak zich op het wereldtoneel manifesteren door middel van een federatie van tien staten die door zeven staatshoofden wordt geleid (vgl. 13:1, 17:7-14). Die federatie zal zich keren tegen het volk Israël. De zeven “diademen” van de draak wijzen op koninklijke macht (vgl. 19:12,16) en mogelijk ook op godsdienstige invloed, want de hogepriester van Israël droeg zo’n diadeem op zijn voorhoofd (Exod. 28:36-38).

Johannes zag, hoe de draak met zijn staart het derde deel van de sterren van de hemel meesleepte en ze op de aarde wierp (12:4). Verderop in dit hoofdstuk wordt gezegd, dat de draak “werd neergeworpen op de aarde en zijn engelen werden met hem neergeworpen” (12:9). Onder “het derde deel van de sterren van de hemel” zouden we dus engelen kunnen verstaan die met de draak samenspannen, zijn handlangers in de onzichtbare wereld. Maar die interpretatie is vermoedelijk onjuist. In vers 9 zijn zowel de draak als zijn engelen *passief*: ze worden door de aartsengel Michaël en diens leger uit de hemel gegooid. In vers 4 is de draak daarentegen *actief*: hij roert zijn staart en met dat lichaamsdeel sleept hij één-derde van de sterren mee en gooit ze op de aarde. In de Bijbel is de staart een beeld van valse profetie. In Jes. 9:14 staat: “De profeet die leugen onderwijst, die is de staart”. En in het boek Daniël wordt over de koning van het noorden gezegd, dat die “zeer groot werd tegen het zuiden, tegen het oosten en tegen het Sieraad, ja, zijn grootheid reikte tot aan het heer des hemels, en hij deed er van het heer, namelijk van de sterren, ter aarde vallen, en vertrapte ze” (Dan. 8:10). In het boek Daniël wordt over deze koning ook gezegd: “En degenen die zich misgaan tegen het verbond, zal hij door vleierijen tot afval bewegen” (Dan. 11:32). Wanneer Johannes dus opmerkt, dat de draak “met zijn staart het derde deel van de sterren meesleept en ze op de aarde werpt”, kan dit betekenen dat de draak door middel van valse profetie een derde deel van het volk Israël (vermoedelijk het geseclariseerde deel) zal bewegen om afgoderij te plegen en de band met de Ene God te verbreken.

In het visioen van Johannes plaatste de draak zich vóór de zwangere vrouw met de bedoeling om haar, en vooral haar kind, te verslinden (12:4). Het monster wist blijkbaar, dat dit kind voor hem een ernstige bedreiging vormde. Aan het begin van de wereldgeschiedenis had de Ene God namelijk voorzien dat “het zaad van de vrouw hem de kop zou vermorzelen” (Gen. 3:15). De draak wil verhinderen dat het kind van deze vrouw het levenslicht ziet. Vandaar dat hij zich tegen de vrouw keert zodra ze begint te baren. Hoe hij haar aanvalt en probeert te verslinden zal Johannes in het volgende hoofdstuk van de Openbaring nog zien.

De bevalling en vlucht van de vrouw (12:5-6)

“En zij baarde een zoon, een mannelijk [kind], die alle naties zal hoeden met een ijzeren staf; en haar kind werd weggerukt naar God en naar Zijn troon. En de vrouw vluchtte de woestijn in, waar zij een plaats heeft, door God bereid, opdat men haar twaalfhonderdzestig dagen voedde”.

In zijn visioen zag Johannes, dat de vrouw een kind baarde. In de oorspronkelijke Griekse tekst staat: “En zij bracht voort een zoon, een mannelijke” (12:5). De toevoeging “een mannelijke” lijkt overbodig (zonen zijn immers per definitie mannelijk), maar de bedoeling van Johannes blijkt uit de volgende bijzin. Met “een mannelijke” bedoelt de schrijver: een zoon die krachtig zal gaan optreden, een koning die met groot gezag en onverbiddelijke strengheid zal regeren. Dit kind zal “alle naties hoeden met een ijzeren staf”. Die heerschappij zal volgens de Bijbel worden uitgeoefend door de Messias (Psa. 2:9, 72:8-19; Openb. 19:15) maar ook door trouwe volgelingen die met Hem zijn verbonden (Openb. 2:27, 3:21). Van sommige gelovigen wordt niet gezegd dat ze met een “ijzeren staf” zullen regeren maar wel opgemerkt dat ze “koningen en priesters” zullen zijn van God en van Christus (Openb. 1:6, 5:10, 20:4, 22:5).

Het kind in Johannes’ visioen is een beeld van de Messias – de Here Jezus nadat Hij was opgestaan uit de doden – maar ook een beeld van het Lichaam van de Messias – gelovigen die in Zijn heerschappij zullen delen. Uit de opmerking van Johannes, dat het kind werd “weggerukt naar God en Zijn troon” blijkt, dat we aan het Lichaam van de Messias moeten denken. Van dat Lichaam wordt in 1 Thess. 4:17 immers gezegd, dat het zal worden “weggerukt de Heer tegemoet in de lucht”. De meeste Bijbelvertalingen zeggen, dat de gelovigen zullen worden

“opgenomen”, maar in de oorspronkelijke tekst van het NT wordt zowel in 1 Thess 4:17 als in Openb. 12:5 het werkwoord *harpazoo* gebruikt. Dit woord komt voor in Matth. 11:12, 13:19; Joh. 6:15, 10:12,28,29; Hand. 8:39, 23:10; 2 Kor. 12:2,4; 1 Thess. 4:17, Judas:23 en Openb. 12:5. In de Telosvertaling van het NT is het zeven keer vertaald als “rukken” of “wegrukken”, drie maal als “opnemen”, twee maal als “roven” of “wegroven”, en één maal als “wegvoeren”. Het betekent “wegrukken”.

Met de vrouw in Johannes’ visioen is geen letterlijke vrouw bedoeld, maar een volk. De vrouw is immers een “groot teken”. Omdat de vrouw geen letterlijke vrouw is, is haar kind ook geen letterlijk kind. Wanneer de vrouw het beeld is van een volk, moet ook haar kind de aanduiding zijn van een menigte. Het “baren” van de vrouw is een beeld van het voortbrengen van écht leven: leven dat de dood voorgoed achter zich heeft. Om met Christus te kunnen regeren moeten gelovigen worden bekleed met onvergankelijkheid en onsterfelijkheid (1 Kor. 15:50-53). Ze worden pas “weggerukt” nadat ze zijn opgestaan uit de doden (1 Thess. 4:16) of zijn veranderd in een oogwenk (1 Kor. 15:51).

Uit Openb. 4:2-3 blijkt, dat Gods troon zich in de hemel bevindt. Omdat de Messias na Zijn opstanding werd opgenomen in de hemel en werd geplaatst aan Gods rechterhand, zal dat ook eens met Zijn Lichaam gebeuren. De leden zullen het Hoofd volgen. Het “kind” wordt weggerukt naar God en Zijn troon omdat het niet aan de aardse maar aan de hemelse kant gaat strijden en de aarde kort na zijn geboorte een slagveld wordt.

Nadat de vrouw haar kind gebaard had, vluchtte ze “de woestijn in”. Inwoners van de stad Jeruzalem en van het gewest Judea die de HERE trouw willen blijven, zullen vluchten naar een onherbergzame streek wanneer de tempel wordt ontwijd, vanuit Israël gezien vermoedelijk naar het oosten of zuidoosten. Deze vlucht is aangekondigd door de Here Jezus in Zijn rede op de Olijfberg: “Wanneer u dan de gruwel van de verwoesting, waarvan gesproken is door de profeet Daniël, zult zien staan in [de] heilige plaats, - laat hij die het leest, erop letten! – laten dan zij die in Judéa zijn, vluchten naar de bergen; laat hij die op het dak is, niet naar beneden gaan om de dingen uit zijn huis te halen; en laat hij die op het veld is, niet terugkeren naar achteren om zijn kleed te halen. Wee echter de zwangeren en de zogenden in die dagen! En bidt dat uw vlucht niet ’s winters of op sabbat gebeurt. Want er zal dan een grote verdrukking zijn zoals

er niet geweest is van [het] begin van [de] wereld af tot nu toe en ook geenszins meer zal komen” (Matth. 24:15-21).

In de woestijn heeft de vrouw “een plaats, door God bereid” (12:6). Deze bijzin van Johannes doet denken aan een belofte van de opgestane Heer aan de gemeente van Filadelfia: “Omdat u het woord van Mijn volharding hebt bewaard, zal Ik ook u bewaren voor het uur van de verzoeking, dat over het hele aardrijk zal komen, om te verzoeken hen die op de aarde wonen” (3:10). In de woestijn heeft God blijkbaar een schuilplaats in gereedheid gebracht met de bedoeling dat de “vrouw” er veilig wordt bewaard. Tijdens Israëls woestijnreis gaf de HERE door middel van de wolk- en vuurkolom steeds aan, op welke plaats het volk zich moest legeren. Zo zal de HERE het trouwe deel van Zijn volk dat tijdens de komende grote verdrukking haar land moet ontvluchten ook naar een veilige plaats brengen.

De woestijn is een streek waar nauwelijks iets groeit en men zich ver van de beschaafde wereld bevindt. Als een groot aantal mensen de woestijn in vlucht, zullen de voedsel- en watervoorziening dus een probleem worden. Maar Johannes voegt aan zijn mededeling, dat de vrouw in de woestijn een plaats heeft, de opmerking toe: “opdat zij haar daar voeden duizend tweehonderd zestig dagen” (aldus het Griekse origineel). Blijkbaar heeft de Schepper niet alleen de schuilplaats maar ook de voedselvoorziening veilig gesteld. Met de “zij” die de vrouw zullen voeden, worden waarschijnlijk God en de Messias bedoeld. Zolang het volk Israël zich in de woestijn en nog niet in het beloofde land bevond, werd het door de HERE met manna gevoed. Tijdens de regering van het goddeloze koningspaar Achab en Izébel, dat de Baälscultus met geweld in Israël wilde invoeren, vluchtte de profeet Elia de woestijn in, waar hij werd gevoed door raven, bij de beek Krith (1 Kon. 17:2-6). Zo zullen de gelovigen uit Jeruzalem en Judéa, die naar de woestijn zijn gevluht (Matth. 24:16, Openb. 12:6) ook op wonderlijke wijze door de HERE en Zijn Messias in leven worden gehouden.

Oorlog in de hemel (12:7-9)

“En er kwam oorlog in de hemel: Michaël en zijn engelen voerden oorlog tegen de draak, en de draak voerde oorlog en zijn engelen; en hij was niet sterk genoeg, en hun plaats werd in de hemel niet meer gevonden. En de grote draak werd neergeworpen, de oude slang, die genoemd wordt duivel en

de satan, die het hele aardrijk misleidt; hij werd neergeworpen op de aarde en zijn engelen werden met hem neergeworpen”.

“En er kwam oorlog in de hemel” merkt Johannes vervolgens op. Uit het voegwoord “en” blijkt, dat het uitbreken van oorlog volgt op de gebeurtenissen die hij eerder had beschreven, en met die gebeurtenissen in verband staat. Blijkbaar brak er oorlog in de hemel uit nadat het “mannelijk kind” daar was aangekomen. Op dat moment was de Messias compleet, want Hoofd en Lichaam waren nu verenigd, en kon het koninkrijk (of koningschap) van Christus beginnen (vgl. 12:10). Het messiaanse rijk begint in de hemel en zal van daar uit ook op aarde worden gevestigd. Met de heerschappij van de “draak”, de duivel of de satan, zal het uiteindelijk helemaal zijn gedaan. Michaël de aartsengel (d.w.z. eerste engel, Judas:9), de hemelvorst die het volk Israël terzijde staat (Dan. 10:13, 10:21, 12:1), begint “met zijn engelen”, de hemelse legermacht, tegen de draak te strijden zodra het kind bij Gods troon is gearriveerd, en de draak probeert met zijn eigen engelen, een leger van boze geesten, zijn positie in de hemel te behouden. Maar het leger van de draak lijdt de nederlaag. Hij is niet “sterk genoeg” om te kunnen standhouden, en wordt met zijn helpers op de aarde geworpen. Het rijk van God en van Zijn Messias is vanaf dat moment in de hemel gevestigd (vgl. 12:10).

Van het “teken” van de grote draak (12:3) geeft Johannes een verklaring: De draak is de “oude slang, die genoemd wordt duivel en de satan” (12:9). De aanduiding “oude slang” is een verwijzing naar de allereerste slang die er in de Bijbel wordt genoemd: de slang uit het paradijs, de verleider van het eerste mensenpaar (Genesis 3). Van deze slang wordt gezegd dat hij “het hele aardrijk”, de *oikoumene*, de hele menselijke samenleving (vgl. 20:3,8) misleidt. Hij is de duivel (Gr. *diabolos*, de persoon die de woorden van God verdraait en die mensen tegen elkaar opzet), en bovendien de tegenstander (Hebr. *satan*, de vijand die de dood over het mensdom heeft gebracht en de mensheid in slavernij houdt).

De luide stem in de hemel (12:10-12)

“En ik hoorde een luide stem in de hemel zeggen: Nu is de behoudenis gekomen en de kracht en het koninkrijk van onze God en het gezag van Zijn Christus; want de aanklager van onze broeders, die hen dag en nacht vóór

onze God aanklaagde, is neergeworpen. En zijzelf hebben hem overwonnen door het bloed van het Lam en door het woord van hun getuigenis, en zij hebben hun leven niet liefgehad tot [de] dood toe. Daarom weest vrolijk, hemelen en u die daarin woont. Wee de aarde en de zee, want de duivel is tot u neergekomen met grote grimmigheid, daar hij weet dat hij weinig tijd heeft”

Naar de betekenis van Johannes' visioen hoeven we niet te gissen. Want een luide stem in de hemel geeft een uitleg die aan duidelijkheid niets te wensen overlaat. Het visioen laat zien hoe, en bij welke gelegenheid, het rijk van God en de Messias zal komen. “Nú is de redding gekomen, te weten de kracht en het koninkrijk (of koningschap) van onze God en het gezag van Zijn Messias” jubelt de stem. Natuurlijk was God ook vóór die tijd al Koning, en natuurlijk gebeurde alles in de schepping ook vóór die tijd al naar de raad van Zijn wil (Efe.1:11). Maar God had “Zijn grote kracht nog niet aangenomen en het koningschap nog niet aanvaard” (11:17). Nú is Zijn kracht echter zichtbaar geworden en het gezag van Zijn Messias: de ijzeren staf waarmee straks alle volken zullen worden gehoed. De hemel is schoongeveegd. Elke wanklank is eruit verwijderd. De stem verklaart hoe de kracht van God en het gezag van de Messias zijn verschenen. Die kracht en autoriteit werden zichtbaar doordat de draak met zijn engelen uit de hemel werd geworpen. De stem duidt hem niet aan als draak, oude slang, duivel of satan, maar noemt hem: “de aanklager van onze broeders, die hen dag en nacht vóór onze God aanklaagde”. Daaruit blijkt, wat de draak tot op dat moment in de hemel deed. Hij klaagde bepaalde mensen bij God aan. In het Bijbelboek Job was dit al getoond (vgl. Job 1:6-12 en 2:1-7). Job was een gelovige, maar geen Israëliet. Hij werd in de hemelse raadsvergadering door de satan zwart gemaakt.

Het is opmerkelijk, dat de stem in de hemel zegt dat de draak “onze broeders” dag en nacht voor God aanklaagde. Daaruit blijkt dat de “luide stem” afkomstig is van een menigte. Als het de stem van één persoon was geweest, had ze “*mijn* broeders” moeten zeggen. Uit het gebruik van het woord “broeders” blijkt bovendien, dat de sprekers *mensen* zijn net als de personen die de draak had aangeklaagd. De sprekers en de beklagden hebben dezelfde vader en/of moeder en zijn daarom elkaars broeders. Omdat Johannes in zijn visioen een barendende vrouw had gezien, ligt het voor de hand om te veronderstellen dat zowel de sprekers als de beklagden “kinderen” zijn van deze vrouw. De stem is blijkbaar afkomstig van het “mannelijk kind” dat even tevoren was weggerukt

naar God en Zijn troon. En de “broeders” van het kind zijn: “de overigen van het nageslacht van de vrouw”, mensen “die de geboden van God bewaren en het getuigenis van Jezus hebben” (12:17-18). De draak zal zijn woede op hen gaan koelen, zowel in als buiten het land Israël. Johannes zal dat nog gaan zien (13:7-10, 13:15-18).

“En zijzelf [de broeders van het mannelijk kind] *hebben* hem [de draak] overwonnen door het bloed van het Lam en door het woord van hun getuigenis, en zij hebben hun leven niet *liefgehad* tot [de] dood toe” is niet de enig mogelijke vertaling van vs.11. Door de voltooid verleden tijd te gebruiken wordt de indruk gewekt dat de “broeders” dit in het *verleden* hebben gedaan. Maar uit het laatste Bijbelboek blijkt, dat de vervolging waarin de “broeders” met de dood worden bedreigd, pas zal uitbreken nádat de draak op aarde is geworpen (12:17-13:18). In het Grieks van vs.11 staan de werkwoorden “overwinnen” en “liefhebben” in de *aoristus*, een tijdloze werkwoordsvorm. “En zij *overwinnen* hem door het bloed van het Lam en door het woord van hun getuigenis, en zij *hebben* hun leven niet lief tot de dood toe” zou een betere vertaling zijn geweest. In feite hadden de vertalers zelfs een toekomstige tijd kunnen gebruiken. Wat de stem uitroept, is een profetische vooruitblik op wat Johannes nog zal gaan zien en beschrijven.

Wat de stem over haar “broeders” opmerkt, moet worden verstaan tegen de achtergrond van het vervolg van Johannes’ visioen: een menselijke koning waarin de macht van satan zich ten volle manifesteert zal in de tempel van God gaan zitten en zich als god laten vereren – als de *enige* god, want op elke andere vorm van godsdienst of verering zal de doodstraf komen te staan. De “broeders” van de luide stem zullen weigeren om het beeld van de vorst te aanbidden. In die zin zullen ze de draak overwinnen, die deze verering aan de mensheid heeft opgelegd. In de ogen van de wereld zullen de “broeders” echter verliezers zijn, want ze zullen door het “beest” worden omgebracht. De broeders zullen “hun leven niet liefhebben tot de dood toe”. Ze zullen de Enige Waarachtige God trouw blijven, zelfs al kost het hun het leven. Ze kunnen de HEERE trouw blijven en de draak overwinnen omdat ze het woord van God bezitten en dit doorgeven: “het woord van hun getuigenis”. Met dit “woord” is vooral de inhoud van het boek Openbaring bedoeld (vgl. 1:2). Op grond van dat “woord” weten de broeders, hoe het met het beest en zijn beeld zal aflopen. En ze beseffen, dat de Messias Zijn eigen leven aan hen zal meedelen, een leven

dat de dood is doorgedaan en de dood voorgoed achter zich heeft. Ze overwinnen de draak door “het bloed van het Lam” en “het woord van hun getuigenis”.

“Daarom weest vrolijk, hemelen en u die daarin woont” vervolgt de stem. Het voegwoord “daarom” slaat terug op het feit dat de draak met zijn engelen uit de hemel is geworpen en het rijk van God is verschenen. In de hemelen kan er feest worden gevierd, want de draak en zijn handlangers zijn op de aarde geworpen. De hemel is gereinigd en de lucht is gezuiverd – het enige terrein waar de boze nog zijn gang kan gaan is de aarde.

“Wee de aarde en de zee”, gaat de stem verder, “want de duivel is tot u neergekomen met grote grimmigheid, daar hij weet dat hij weinig tijd heeft”. De duivel is woedend over zijn nederlaag en hij beseft, dat de klap die hem is toegebracht nog maar het *begin* is van het hemels offensief. De Schepper zal hem ook zijn heerschappij over “de aarde en de zee” (wellicht: het land Israël en de volkerenzee) gaan ontnemen. De draak weet dat hij maar “weinig tijd” heeft. In zijn naderende ondergang wil hij zoveel mogelijk mensen meeslepen – omdat hij de Schepper van de mensheid haat. Hij wil zijn woede koelen op de vrouw en op alles wat zij heeft voortgebracht – want het mannelijk kind van de vrouw was de aanleiding tot zijn val.

De lotgevallen van de vrouw (12:13-16)

“En toen de draak zag dat hij op de aarde neergeworpen was, vervolgde hij de vrouw die de mannelijke [zoon] geboort had. En aan de vrouw werden de twee vleugels van de grote arend gegeven, opdat zij in de woestijn zou vliegen naar haar plaats, waar zij gevoed wordt een tijd en tijden en een halve tijd, buiten [het] gezicht van de slang. En de slang wierp achter de vrouw water uit zijn mond als een rivier, om haar door de rivier te laten meesleuren. En de aarde kwam de vrouw te hulp, en de aarde opende haar mond en verzwoeg de rivier die de draak uit zijn mond geworpen had”.

Johannes zet zijn verslag voort door te schrijven: “En toen de draak zag dat hij op de aarde neergeworpen was, vervolgde hij de vrouw die de mannelijke [zoon] geboort had”. Antisemitisme en Jodenvervolging zijn een kwaad van alle tijden, maar hier betreft het een heel uitzonderlijke vorm van vervolging. Want

de draak keert zich tegen “de vrouw”, dat wil zeggen: tegen het gelovige deel van Israël in haar eigen land, in het bijzonder tegen de bevolking van de stad *Jeruzalem*. Die vervolging breekt uit nadat de “mannelijke zoon”: het Lichaam van de Messias, is weggerukt naar God en Zijn troon. En in tegenstelling tot alle vervolgingen die er in de geschiedenis hebben plaatsgevonden, zal de vijand van Israël bij deze gelegenheid *niet* in zijn opzet slagen. Want de vrouw zal vluchten en tijdens haar vlucht op wonderlijke wijze door God worden geholpen.

Toen hij het “grote teken in de hemel” zag had Johannes opgemerkt, dat de vrouw de woestijn in vluchtte (vs.6). Nu beschrijft hij, hoe dit aspect van het “teken” op aarde zal worden vervuld. De ziener zegt: “En aan de vrouw werden de twee vleugels van de grote arend gegeven opdat zij in de woestijn zou vliegen naar haar plaats”. In de Griekse tekst van vs.14 zijn de bepaalde lidwoorden anders geplaatst dan in onze Nederlandse Bijbels. Johannes schreef letterlijk: “En [er] werden gegeven aan de vrouw twee vleugels van DE arend, DE grote”. Het zelfstandig naamwoord vleugels is in de oorspronkelijke tekst niet voorzien van een bepaald lidwoord. In het Grieks hebben beide lidwoorden betrekking op het woord “arend”. De ziener sprak blijkbaar over een *bekende* arend, een arend die de lezers heel goed kenden. In zijn boek was er eerder over arenden gesproken. Het vierde “levende wezen”, een cherub bij de troon van God, “was een vliegende arend gelijk” (4:7). En zodra de vierde bazuin was geblazen, had Johannes een arend (volgens andere handschriften: een engel) zien vliegen in het midden van de hemel, die een “wee” over de aardbewoners had uitgeroepen (8:13). Het is niet waarschijnlijk, dat met “DE arend DE grote” (12:14) zo’n cherub of hemelbode is bedoeld. Het ligt meer voor de hand om te denken aan wat Mozes in de wet heeft geschreven:

“U hebt zelf gezien wat Ik met de Egyptenaren gedaan heb en hoe Ik u *op arendsvleugels gedragen* en u bij Mij gebracht heb” (Exodus 19:4).

“Zoals een *arend* zijn nest opwekt, boven zijn jongen zweeft, zijn vleugels uitspreidt, ze pakt en ze *draagt op zijn vlerken*, zo heeft alleen de HEERE hem geleid, er was geen vreemde god bij hem (Deut. 32:11).

“DE arend, DE grote” is gezien het onderwijs in de Torah beeldspraak voor de God van Israël. In de woestijn heeft de HEERE Zijn volk “gedragen, zoals een man zijn zoon draagt”, op heel de weg die het is gegaan (Deut. 1:31). “Op

arendsvleugels gedragen” is in het OT een beeld van de voortdurende aandacht en trouwe zorg van de HEERE voor Zijn volk tijdens de uittocht uit Egypte en de tocht door de woestijn totdat het kwam op de voor haar bestemde “plaats” (Deut. 1:31). Zoals de HEERE Zijn volk vanuit het slavenhuis Egypte leidde naar het beloofde land, zo zal de HEERE in de toekomst het gelovige deel van Zijn volk vanuit Jeruzalem, dat in geestelijk opzicht “Sodom en Egypte” is geworden (11:8), op arendsvleugels dragen naar “haar plaats waar ze een tijd en tijden en een halve tijd” (12:14), d.w.z. “twaalfhonderdzestig dagen” (12:6), zal worden gevoed. De in de wet genoemde arendsvleugels waren geen letterlijke vleugels, en de arendsvleugels in het boek Openbaring zijn dit vermoedelijk evenmin. In het boek Openbaring zijn arendsvleugels ook een beeld van de grote snelheid waarmee de vrouw met Gods hulp zal kunnen vluchten. Bij de profeten is de arend een beeld van een machtige vogel met een snelle vlucht (Jer. 48:40, 49:22; Hab. 1:8). Omdat de vrouw “twee vleugels van DE arend DE grote” krijgt, is zij de draak te snel af. De draak wil haar te grazen nemen, maar de vrouw neemt vliegenschuld de wijk. Zij heeft de waarschuwing van de Here Jezus (Matth. 24:15-20, Luk. 17:30-33) in haar oren geknoopt, en ze wordt door de HEERE in staat gesteld om zich in razende vaart naar haar plek in de woestijn te begeven.

Op die plaats “wordt zij gevoed... buiten het gezicht van de slang” merkt Johannes op. Het is opmerkelijk, dat hij de draak nu plotseling “de slang” noemt. Daarmee wordt de aandacht gevestigd op zijn optreden als aanklager, leugenaar en verleider. Dat de plaats die God heeft bereid aan het oog van de slang is onttrokken hoeft ons niet te verbazen. De Schepper die het oog dat ziet heeft gemaakt kan het ook verblinden. Wie door Hem verblind is, ziet een stad niet - zelfs als hij er zich middenin bevindt! (2 Kon. 6:8-23). De schuilplaats van de vrouw zal niet alleen voor de slang maar ook voor de door hem misleide volken onzichtbaar blijven.

Wanneer de slang bespeurt dat de vrouw hem te vlug af is en hij haar niet kan inhalen om haar te verslinden, probeert hij haar op een andere manier om te brengen. Hij werpt “water uit zijn mond als een rivier achter haar aan, om haar te laten meesleuren”. Veel uitleggers menen (met een beroep op Openb. 17:15, Jes. 8:7-8 en Dan. 11:40) dat “water” het beeld is van een menigte of een volk, terwijl “rivier” het beeld is van een leger. Maar het ligt niet voor de hand om het “water als een rivier” uit Openb.12:15 op te vatten als een gewapende

menigte, of een snel oprukkend leger. De slang neemt immers pas het besluit om water als vernietigingsmiddel te gaan gebruiken wanneer hij ziet dat de vrouw op de vlucht is geslagen en zich met grote snelheid van hem verwijdert. De inzet van een leger zou zinvol zijn wanneer dat leger de vluchtenden nog kon inhalen. Juist omdat de slang beseft dat hij de vluchtenden *niet* meer kan inhalen, probeert hij hen weg te spoelen met water.

Het beeld dat Johannes schetst komt neer op het volgende: Inwoners van Jeruzalem en Judéa die de HEERE trouw willen blijven vluchten met grote snelheid in de richting van de woestijn, via een dal dat voert door een heuvelachtig gebied. De slang geeft opdracht om hen door middel van een vloedgolf te vernietigen. Hoe dit bevel wordt uitgevoerd, vertelt Johannes niet. Door een stuwdam op te blazen of deze plotseling te openen zou een beekdal of een wadi kunnen veranderen in een kolkende waterstroom. Waar de slang het water vandaan haalt, is onduidelijk maar het visioen laat zien dat het ondiepe water “uit zijn *mond* werpt”. Daaruit blijkt dat de slang het bevel geeft om de vluchtweg van de vrouw onder water te zetten.

De opzet van de slang is listig en de vluchtenden lijken ten dode opgeschreven. Maar dit listige plan om de “heilige rest” van Israël te vernietigen faalt vanwege een wonder dat God verricht. Johannes schrijft: “En de aarde kwam de vrouw te hulp, en de aarde opende haar mond en verzwoeg de rivier die de draak uit zijn mond geworpen had” (12:6). Op het eerste gezicht zou je kunnen menen dat het hier gaat om een natuurverschijnsel: het water dat de slang “uit zijn mond werpt” zakt de grond in voordat het de vluchtenden heeft kunnen bereiken. Maar de uitdrukking “de aarde opende haar mond” heeft in de Torah een bijzondere betekenis. Precies dezelfde uitdrukking is te vinden in het boek Numeri, waar de ondergang van Korach, Datan en Abiram wordt beschreven.

“Toen zei Mozes: Hierdoor zult u weten dat de HEERE mij gezonden heeft om al deze daden te doen, dat zij niet uit mijn eigen hart voortgekomen zijn. Als dezen zullen sterven zoals elk mens sterft, en hun vergolden zal worden zoals elk mens vergolden wordt, dan heeft de HEERE mij niet gezonden. Maar als de HEERE iets nieuws zal scheppen, zodat **de aardbodem zijn mond zal opensperren**, en hen en alles wat van hen is, zal verzwelgen en zij levend naar het graf zullen afdalen, dan zult u weten dat deze mannen de HEERE verworpen hebben. En het gebeurde, toen hij geëindigd had al deze woorden te spreken,

dat de aardbodem die onder hen was, gespleten werd. **De aarde opende haar mond en verzwoeg hen**, met hun gezinnen, en alle mensen die Korach toebehoorden, en al hun bezittingen. En zij daalden levend af naar het graf, zij en alles wat van hen was. En de aarde overdekte hen, en zij waren verdwenen uit het midden van de gemeente” (Num. 16:28-33, vgl. Num. 26:10, Deut. 11:6, Psa. 106:17)

Wanneer de aarde haar mond opent, “schept de HEERE iets nieuws”. Normaliter opent de aarde haar mond niet, maar vormt ze een vaste bodem waarover je zonder enig gevaar kunt lopen. Over het antwoord op de vraag of de slang letterlijk water of menselijke handlangers inzet om de vluchtende vrouw te vernietigen, kan worden getwist, maar één ding is duidelijk: de vluchtenden worden gered doordat de HEERE “iets nieuws schept”. DE bodem van de rotskloof spleet plotseling open en het vernietigingsmiddel van de slang verdwijnt in dat nieuw gevormde gat voordat het de vrouw heeft ingehaald. Zo eindigt het eerste deel van Johannes’ visioen. De bloeddorstige, vuurrode draak slaagt er niet in om de barende vrouw of haar kind te verslinden.

De laatste verzen van Openbaring 12 (vs.17 en 18) horen qua inhoud bij het volgende deel van Johannes’ visioen, de beschrijving van het “beest uit de zee” en het “beest uit de aarde”. Ze kunnen beter met Openbaring 13 dan met Openbaring 12 worden verbonden, hoewel ze de koppeling tussen deze beide hoofdstukken vormen.

* * * * *